

MŁODZIEŻ W ŚWIETLE BADAŃ UCZESTNIKÓW ŚWIATOWYCH DNI MŁODZIEŻY W KRAKOWIE

Zorganizowane w lipcu 2016 roku Światowe Dni Młodzieży (ŚDM) były okazją do spotkania się młodych ludzi z całego świata, najpierw podczas dni w diecezjach (DwD), a następnie podczas centralnych obchodów w Krakowie. Po raz kolejny stały się one *fascynującym świadectwem, jakie młodzież daje o sobie, stały się potężnym środkiem ewangelizacji*¹. Motyw ewangelizacji podczas ŚDM pojawia się dość często w nauczaniu inicjatora spotkań, św. Jana Pawła II, kierowanym do młodych całego świata. Ukazuje w nim odpowiedzialność za przyszłość, jaka ciąży na uczestnikach tych spotkań. Wystarczy wspomnieć papieskie słowa ze spotkania z młodymi w Santiago de Compostela 19 sierpnia 1989 roku, kiedy to cytując posynodalną adhortację apostolską o powołaniu i misji świeckich w Kościele i w świecie dwadzieścia lat po II Soborze Watykańskim, powiedział: „*Nadszedł czas nowej ewangelizacji*” (*Christifideles laici*, 34) i *wy nie możecie się nie stawić na to naglące wezwanie*². Trzydzieści lat później to wezwanie pozostaje wciąż aktualnym³, jednak pojawia się pytanie, czy adresaci są tą samą grupą, do której kierował je święty papież. Innymi słowy, warto postawić pytanie, jak wygląda życie religijne kolejnych pokoleń uczestników ŚDM. Taki też był zamysł zakrojonych na szeroką skalę badań empirycznych przeprowadzonych wśród młodzieży zgromadzonej na spotkaniu w Krakowie. Prowadził je Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego SAC na zlecenie Narodowego Centrum Kultury i Wydziału Teologicznego UKSW. Niniejszy artykuł jest próbą podsumowania analiz i wniosków z tych badań.

Badacze życia religijnego młodych ludzi wykorzystali te okoliczności, by rozpoznać to zagadnienie. Poznając ich stosunek do wiary, czy oczekiwania od Kościoła możemy próbować tworzyć obraz młodzieży, która jest odbiorcą działalności duszpasterskiej.

¹ Jan Paweł II, *Przekroczyć próg nadziei*, Lublin 1994, s. 104.

² Jan Paweł II, *Spotkanie z młodzieżą. Santiago de Compostela – Monte del Gozo*, w: *Podręcznik pokolenia JP2. Ojcowskie słowo do młodych świata, Polski i Łednicy*, Poznań 2008, s. 446.

³ Zob. J. Mariański, *Sekularyzacja, desekularyzacja, nowa duchowość*, Kraków 2013, s. 222-223.

Metodologia badań

Podczas prowadzenia badań zostało wykorzystanych kilka technik badawczych. Wśród zarejestrowanych uczestników ŚDM przeprowadzono 40 pogłębionych wywiadów indywidualnych (IDI)⁴, by rozpoznać motywy planowanego uczestnictwa i oczekiwania wobec wydarzenia. Przeprowadzono dwa (przed i po wydarzeniu) badania sondażowe on-line (CAWI)⁵ wśród ponad 4 tysięcy zarejestrowanych uczestników ŚDM, które odnosiło się między innymi do sytuacji rodzinnej, motywacji udziału w ŚDM i oczekiwań wobec nich, tożsamości religijnej i narodowej respondentów. Zastosowano także metodę badania dzienniczkowego uzupełnioną o pogłębione wywiady indywidualne, przed i po wydarzeniu. Wzięło w nim udział 31 osób, które prowadziły dzienniczek⁶ w trakcie udziału w wydarzeniach. Dodatkowo przeprowadzono 12 zogniskowanych wywiadów grupowych (FGI)⁷ z polskimi wolontariuszami, którzy pomagali przybyłym pielgrzymom zagranicznym podczas tzw. Dni w Diecezjach, którzy obsługiwali centralne wydarzenia w Krakowie.

Analiza wyników

Najpierw analizie zostanie poddana religijność polskiej młodzieży i w tym kontekście różnice na tle wszystkich uczestników ŚDM. Niezwykle ciekawego materiału empirycznego dostarczają także badania dotyczące motywów, oczekiwań i korzyści z uczestniczenia w ŚDM, motywacji do wolontariatu oraz subiektywnej oceny wydarzenia i jego wpływu na wiarę badanych.

Religijność młodzieży i jej aprobatą dla Kościoła

Polska młodzież znacznie częściej niż wszyscy uczestnicy ŚDM wykazuje wiarę bez wątpliwości w podstawowe dogmaty Kościoła katolickiego (najniższy dotyczy wiary w istnienie demonów i złych duchów – 89,1%, najwyższy bóstwa i człowieczeństwa Jezusa oraz tego, że Bóg czyni cuda na ziemi – 94,7%). W prawie wszystkich obszarach moralności (poza sprzeciwem wobec kary śmierci, którą popiera 78,7%), polska młodzież częściej zgadza się z nauczaniem Kościoła niż młodzież ze świata (sprzeciwiania się aborcji – 86,1%; sprzeciwiania się eutanazji – 82,5%; sprzeciwiania się małżeństwu homoseksualnym – 81,4%; celibatu księży – 71%; niedopuszczania seksu przed ślubem – 69,5%).

⁴ E. Babbie, *Podstawy badań społecznych*, Warszawa 2009, s. 342-344.

⁵ P. Siuda, *Ankieta internetowa: zalety i wady – rekapitulacja*, w: P. Siuda (red.), *Metody badań online*, Bydgoszcz 2016, s. 28-81.

⁶ T. Rapley, *Analiza konwersacji, dyskursu i dokumentów*, Warszawa 2010, s. 193-213.

⁷ J. Lisek-Michalska, *Badania fokusowe. Problemy metodologiczne i etyczne*, Łódź 2013, s. 16-17.

Polska młodzież również nieco częściej uważa, że Kościół daje odpowiedzi na temat duchowych potrzeb człowieka (68,7%), zaś rzadziej niż młodzież ze świata, że odpowiada na moralne problemy i potrzeby jednostki (48%), czy problemy społeczne i polityczne (33,8%). Rzadziej także uważa, że papież i biskupi mają władzę wskazać katolikom, w co powinni wierzyć i robić (71,3%). Przegląd kilku wskaźników pokazujących religijność polskiej młodzieży, także na tle całej młodzieży uczestniczącej w ŚDM, pozwala zauważyć pewien kapitał zaufania, jakim zaangażowana młodzież obdarza Kościół katolicki w Polsce.

Socjalizacja religijna młodzieży

Kolejnym obszarem, który interesuje nas z perspektywy komponentów zaangażowania, jest socjalizacja religijna młodzieży. Badani Polacy podkreślają, że wyrastali w katolickich rodzinach, gdzie szczególną rolę wychowawczą wypełniała matka. Mówiąc o ojcu młodzież wskazuje na słabsze relacje i niewielki udział w socjalizacji religijnej. Poza tym, dostrzegają różnice w przeżywaniu własnej religijności oraz religijności starszego pokolenia, która niekiedy, według nich, ociera się o hipokryzję, także religijną.

Jest to szczególnie istotne w perspektywie młodzieńczego buntu, który młodzież zaangażowana opisuje krytycznie, jako odrzucenie przekazanego przez rodziców obrazu Boga i niechęć do praktyk religijnych. Z jej perspektywy był to bardzo dramatyczny okres gimnazjum, kiedy próbowali różnych rzeczy, odkrywając granice swojej wolności. W życiu młodzieży zaangażowanej ten burzliwy czas kończył się stawianiem pytań egzystencjalnych i prowadził do stopniowej przemiany, dzięki własnym poszukiwaniom bądź motywowaniu przez znaczących innych.

Jako jedną z ważnych osób w tym czasie młodzież zaangażowana podaje duszpasterza, który służył poradą i rozmową. Dla młodych zaangażowanych, kapłan jest autorytetem w kwestiach religijnych, bo umożliwia im doświadczenie religijne i pomaga pogłębiać życie duchowe. Pozycja duszpasterza nie jest jednak powiązana z lekcjami religii, które młodzi rozpatrują w całości w innych kategoriach. Zdaniem badanych bowiem, lekcje religii nie mają praktycznego wpływu na ich wiarę, choć są okazją do dyskusji na jej temat i zdobycia niezbędnej wiedzy. Zaś na jakość tych lekcji wpływa osobowość nauczyciela, którego osobiste świadectwo najbardziej ich przyciąga.

Osobno jeszcze należy spojrzeć na okoliczności, jakie zdaniem młodzieży zaangażowanej sprzyjają pogłębianiu relacji z Bogiem. Przede wszystkim dużą wartość przypisują wyjazdom na rekolekcje we wspólnotach religijnych, gdzie doświadczają obecności Boga i mają okazję w nowy sposób przeżywać liturgię. Poza tym, w pogłębianiu relacji z Bogiem pomagają angażujące przygotowania do bierzmowania i do matury.

Motywy, oczekiwania i korzyści związane ze ŚDM

Młodzież była zapytana o oczekiwania i korzyści, jakie wiąże z uczestnictwem w ŚDM. Zestawienie obu odpowiedzi wskazuje, że młodzież postrzega wydarzenie

przede wszystkim w kategoriach religijnych, dlatego oczekuje przede wszystkim doświadczenia obecności Boga (69%). Potwierdzają to wypowiedzi uczestników zapytanych podczas pogłębionych wywiadów:

„Żeby zbliżyć relację z Bogiem, poprawić swoją wiarę, bo na pewno jest to dobra okazja”

„Mogłabym ją [religijność] o wiele bardziej pogłębić i może te dni dadzą mi do tego szansę”.

Kolejną zaobserwowaną motywacją do uczestnictwa była chęć zobaczenia i posłuchania Papieża (55%), którą ilustruje wypowiedź: „Chciałoby się spotkać z Papieżem, to też jest bardzo duże przeżycie”. Znacznie rzadziej pojawiały się inne motywy, które wskazują na ściśle religijną argumentację, czyli chęć uczestnictwa w liturgiach (32,4%), czy wysłuchania katechez (25,1%). Wydaje się więc, że na pierwszy plan wysuwa się motywacja przeżyciowa, związana z silnymi emocjami, dzięki którym młodzi ludzie spodziewają się nowych doświadczeń.

Także z pogłębionych wywiadów można wnioskować, że młodzi ludzie oczekiwali, iż wszystkie przeżycia i emocje związane ze spotkaniem z papieżem i kontakt z wielokulturową wspólnotą, doprowadzą do czegoś nowego, co doprowadzi do wzmocnienia ich wiary:

„Mam nadzieję, że coś się zmieni też trochę w życiu. bo jednak spotkanie z papieżem. Tyle ludzi będzie, dużo modlitwy, wiadomo. (...) To jest takie coś wielkiego, to człowiek inaczej po prostu czuje. Takie oderwanie”

„Zgromadzenie tylu setek tysięcy, milionów ludzi młodych, którzy chcą się modlić do Pana Boga, to dla mnie jest coś niesamowitego. I już widzę to przed oczami. I chcę tego doświadczyć. (...) Nie wiem, czy oglądałaś Avatara? (...) I to zgromadzenie przy tym takim drzewie można powiedzieć, gdzie wszyscy medytowali, czy coś, to ja sobie wyobrażam to w taki sposób, że wszyscy się modlą do jednego Boga w takim zgromadzeniu i wszyscy kierują tą modlitwą do Boga w swoich intencjach i w swoich językach. To coś niesamowitego dla mnie”.

Drugą kategorię oczekiwań stanowią te, dotyczące przeżycia wspólnoty „spotkać też jakichś ludzi, ludzi wierzących, bo w szkole, to tak naprawdę osób wierzących jest... nie mogę powiedzieć, że jest mało, ale jest dużo ludzi takich, jakby to powiedzieć, wierzących, ale antykościelnych”. Młodzi chcieli poczuć jedność z ludźmi o tych samych wartościach (43,1%) i dzielić się nią z innymi młodymi (22,9%). Wywiady pogłębione pokazują, jak wielka jest potrzeba spotkania innych wierzących i dzielenia się z nimi swoją wiarą.

„Żeby się lepiej poznać i spotkać z innymi ludźmi. Mogę poopowiadać im o sobie. Oni o sobie”; „Będzie można również porozmawiać ze swoimi rówieśnikami. Spotkać się z nimi i porozmawiać na przeróżne tematy, a później czerpać z tego w życiu owoce”.

Chcieli bowiem zmanifestować swoją obecność, dzięki czemu zobaczyć swoją siłę, umocnić się i docenić swoje znaczenie w Kościele, a przez to zacząć być w nim bardziej aktywnymi.

„Takie tłumy młodych katolików, którzy jednoczą się w jednym miejscu, w jednym duchu, to jest coś niepowtarzalnego. (...) mówię tu w kontekście Polski, (...), co do katolików młodych, ukrywamy się, jako młodzież ze swoją wiarą. I można powiedzieć, w mniemaniu wielu osób, młodzież katolicka nie istnieje, (...) Nawet katolicy, starsi katolicy uważają, że młodzieży katolickiej prawie nie ma. Spotkałem się z wieloma takimi opiniami. Więc można powiedzieć, że w każdym środowisku można to usłyszeć. Również w środowisku katolickim. A już tym bardziej u zlaicyzowanej młodzieży.

„Po prostu jedziemy tam po to, żeby pokazać, że młodych ludzi na świecie, którzy nie godzą się na taki porządek świata, jest masę. I chcemy to pokazać Polsce, szczególnie po to, żeby w naszym kraju nie działały się takie rzeczy, jak się dzieją na Zachodzie. Chociażby po to, żebyśmy nie tracili konserwatyzmu, żebyśmy nie tracili swoich tradycyjnych wartości. Myślę, że, że możemy bardzo dużo zyskać, jeżeli dobrze odbierzemy ten czas”.

Najrzadziej natomiast młodzież wskazywała na oczekiwanie rozrywkowe, czyli dotyczące zabaw, zwiedzania, tańców. Zdecydowanie kategorią traktujących tego typu spotkania, jako imprezy, jest najmniej liczna.

Taki rozkład oczekiwań potwierdza pytanie o korzyści, jakich się spodziewają po udziale w ŚDM. Także one bowiem wiążą się z życiem duchowym, bo młodzi liczą na to, że będą mieć bliższe relacje z Bogiem (68,4%), umocni się ich poczucie tożsamości katolickiej (63%), będą bardziej zgodnie żyli z tym, w co wierzą (58,3%) i pogłębią swoje zrozumienie katolickich prawd wiary i nauczania moralnego (43,6%). Co ciekawe, w niewielkim stopniu młodzież spodziewała się, że po ŚDM nabierze chęci do zaangażowania się w swojej parafii (15,6%), czy na rzecz sprawiedliwości społecznej (13,6%).

„Umocnienia w wierze też ze względu na obecność Ojca Świętego, na obecność tych wszystkich ludzi z całego świata. Są w sumie tacy jak ja, wierzą w to co ja. Więc myślę, że właśnie tego oczekuję takiego też pogłębienia wiary i umocnienia w tej wierze”.

Ocena ŚDM

Wiele z zarysowanych wcześniej oczekiwań potwierdzają badania przeprowadzone po zakończeniu ŚDM, w których młodzi opowiadali o tym, jak oceniają wydarzenie i jak wpłynęło ono na ich wiarę. Potwierdza się w nich dominacja religijnego i wspólnotowego charakteru uczestnictwa młodzieży zaangażowanej w ŚDM. Otóż większość badanych stwierdziła, że najważniejsze były dla nich uroczystości religijne (54,5%) oraz spotkania z ludźmi innych kultur (47,1%). Oba aspekty łączy trzecia pojawiająca się odpowiedź, w której młodzi twierdzili, że najprzyjemniejsze było śpiewanie i tańczenie podczas różnych wydarzeń (35,9%). Stosunkowo często pojawiały się także inne odpowiedzi dotyczące przeżycia wspólnoty. Zdecydowanie najrzadziej młodzież wskazywała jako najfajniejszy element codzienności ŚDM koncerty, imprezy, czy zwiedzanie. Jednak zdecydowanie najmniej pozytywnych opinii zebrali tzw. „freehugs” (spontaniczne przytulanie się do innych).

Niezwykle ciekawego materiału empirycznego dostarcza nam ocena elementów ŚDM, jakiej dokonali ich młodzi uczestnicy. Okazało się bowiem, że tym, co najbardziej podobało się młodym podczas ŚDM było poczucie przynależności do Kościoła katolickiego, w którym jest się częścią czegoś większego niż jednostka (82,3%) oraz poczucie bycia z innymi ludźmi w podobnym wieku, których łączy ta sama wiara (82,1%). Poza tym, młodzi wskazywali na poczucie obecności Boga (73%), czas spędzony z przyjaciółmi (73,1% i 70,5%) oraz to, że ŚDM wydobyły z ludzi to, co najlepsze, a więc ich dobroć (71,7%).

Młodzież śmiało i zdecydowanie odpowiedziała także, że po ŚDM wiara będzie miała większy wpływ na to, co robi w życiu codziennym (73,3%). Nie wiąże się to jednak z istotną zmianą w codziennym funkcjonowaniu młodzieży, bo ponad połowa stwierdziła, że po powrocie nie rozmawia o wierze więcej niż przed udziałem w ŚDM (52,4%).

Poza tym, młodzież zapytana, jak ocenia wpływ ŚDM na swoją wiarę najczęściej twierdziła, że teraz chcą żyć jak uczeń Jezusa, a więc dawać świadectwo (52,7%) i już nie wstydzą się pokazywać, że są osobami wierzącymi (40,1%). Co więcej, czują, że lepiej potrafią rozważać różne aspekty swojej wiary (38,2%).

Motywacje wolontariuszy ŚDM

Na osobną analizę zasługuje badanie motywacji wolontariuszy ŚDM, którzy byli zaangażowani w wydarzenie na poziomie parafii. Najstarsi z nich, których trudno zaliczyć do kategorii młodzieży (mają pracę, rodzinę, zobowiązania) chcieli bezinteresownie służyć drugiemu człowiekowi. Młodzi, mocno związani ze swoją parafią chcieli zrobić coś dla parafii. Jeszcze inni zaangażowali się, bo od poprzednich spotkań tego typu są zafascynowani duchowością ŚDM albo czują misję pokazania Polski gościom z zagranicy.

Bez względu na motywacje, doświadczenie wolontariatu miało wpływ na stosunek do samego siebie i postrzeganie siebie. Wolontariat bowiem wymuszał dobrą organizację i przedsiębiorcze działania, odkrywał mocne i słabe strony oraz pozwalał się sprawdzić. Poza tym, wolontariat podniósł umiejętności życiowe uczestników i kompetencje przydatne w dorosłym życiu, a także wpłynął na zmianę stereotypowych przekonań na temat siebie samego i innych osób.

Jak się okazuje, uczestnictwo w wolontariacie było impulsem do tworzenia nowych scenariuszy życiowych, poprzez wydobywanie ukrytych talentów, naukę lepszego zarządzania, czy aktywność na rzecz innych. Przekłada się to także na nowe formy wyrażania religijności, w których dostrzegają różnice między tradycyjnym Kościołem, a pełną emocji i energii wspólnotą młodych.

Obraz samych siebie

Na zakończenie tych analiz warto przyjrzeć się ogólnemu obrazowi, jakim młodzież zaangażowana definiuje siebie na tle swoich rówieśników. Stereotypowo wyobrażają sobie, jak są postrzegani przez rówieśników, dla których Kościół

nie jest na czasie, a sama młodzież powinna być przynajmniej obojętna religijnie. Uzupełnieniem tego obrazu jest patrzenie na swoje zaangażowanie religijne bardzo indywidualnie, bez dostrzeżenia innych młodych ludzi, wierzących i aktywnych w Kościele. Wynika to z prywatyzacji religijnej, która nie akceptuje obnoszenia się ze swoimi przekonaniem religijnymi. Tym samym, wszelkie różnice z rówieśnikami rozpatrują w kategoriach: *ja – inny* a nie *my – inni*. A więc czują się osamotnieni, zatamizowani, bez poczucia wspólnej siły i więzi z innymi młodymi wierzącymi.

Dopiero doświadczenie DwD i ŚDM pozwoliło zweryfikować im stereotypy na własny temat i zobaczyć, jak są liczną grupą i ugruntować swoją tożsamość „my młodzi katolicy”. W ten sposób okazało się, że młodzi poznając innych, młodych katolików z całego świata, obserwując rzesze polskiej młodzieży i dostrzegając własny potencjał, mają potrzebę wzięcia odpowiedzialności za kształt religii w Polsce.

„Zobaczymy, co będzie jakby przed nami, tak? Jest alternatywa dla tych osób, które robiły, czują pustkę i muszą się gdzieś dalej realizować i coś tam robić, tak? Różne nowe wyzwania są. Więc jakby osoby, które chcą coś dalej robić, mogą mieć to poczucie, że coś jeszcze dalej jest. Tylko rzeczywiście tym osobom, które działały, trzeba pokazać, że coś dalej można zrobić. Że to na tym się nie kończy. Dla niektórych jest to rodzaj pobudki generalnie. Bo żyli w jakiejś tam matni i ktoś ich na siłę wpuścił w te Światowe Dni Młodzieży i tak dalej, ale w sumie im się spodobało to. i odmienili bardzo i widzą trochę przez inny pryzmat teraz.”

Wnioski i postulaty pastoralne

Z zaprezentowanych wcześniej wyników badań uczestników ŚDM można wyciągnąć pewne wnioski, które pokażą obraz młodzieży uczestniczącej w życiu Kościoła w Polsce. Mogą być także podpowiedzią pastoralną, jakie ma ona oczekiwania i jak wobec nich powinno odpowiadać duszpasterstwo.

Przeгляд ocen wpływu ŚDM na wiarę pozwala dostrzec pewne braki w życiu młodzieży, na jakie pozytywnie odpowiedziały ŚDM. Przede wszystkim, wydarzenie zaktywizowało ich do manifestowania swojej wiary i przełamania związanych z tym lęków, co może świadczyć o trudnościach, z jakimi do tej pory mieli do czynienia. W życiu młodych ludzi brakuje towarzyszących im świadków, którzy pokażą, jak wierzyć na co dzień, jak radzić sobie z różnymi trudnościami, co to znaczy, być świadkiem Jezusa. Poza tym, młodzi nie mają wsparcia grupy, która umacniałaby ich w codziennym przeżywaniu wiary. Z powodu negatywnych doświadczeń bądź pejoratywnego obrazu osób wierzących („mohery”), mają trudności z wyznawaniem jej w codziennym życiu. Nie mają też wsparcia autorytetów, które pomogłyby im rozważać różne aspekty wiary.

Analizując oczekiwania, jakie młodzież miała wobec ŚDM, można wnioskować, że młodzież ma silne i sprecyzowane oczekiwania duchowe i w tych kategoriach chce

osiągać korzyści w życiu osobistym. W tym kontekście młodzież sygnalizuje potrzebę wspólnoty ludzi podobnie myślących, którzy bez skrepowania mówią o swojej wierze i dzielą się nią. Poza tym, wypowiedzi wskazują na dużą potrzebę poznawania innych osób, ich życia i sposobów radzenia sobie z trudnościami. Nawiasem warto zauważyć, że z badań dotyczących motywacji do uczestnictwa w ŚDM wynika, iż młodzież chętniej angażuje się w to, co proponują im osoby bliskie i znane. Pojawia się więc pewien rys pastoralny młodzieży uczestniczącej w ŚDM. Okazuje się bowiem, że ci młodzi ludzie, a więc reprezentanci młodzieży zaangażowanej na co dzień w życie Kościoła w Polsce, byli szczególnie otwarci na wspólnotę, która będzie potwierdzała i umacniała ich życie wiarą.

Patrząc w przyszłość, można się także spodziewać, że młodzież umocniona przezyciami ŚDM, znacznie chętniej będzie dawała świadectwo swojej wiary, otwierając się na ewangelizacyjną misję. W jaki sposób odnajdzie się w tej perspektywie, w dużej mierze zależy od tego, jak zostanie wykorzystany potencjał, jakim dysponuje? Do rozpoznania tego kapitału może posłużyć kategoryzacja uczestników ŚDM, której dokonano dzięki analizie statystycznej pytań dotyczących motywacji, oczekiwań i korzyści z wydarzenia. Na tej podstawie udało się wyodrębnić pięć profili młodzieży, z jaką na co dzień mamy do czynienia w duszpasterstwie.

Najwięcej wśród młodzieży możemy spotkać szukających doświadczenia (40%). Są to dwudziestoparolatkowie, którzy od ŚDM oczekiwali, że zbliżą się do Boga (motywacja religijna) i innych ludzi (motywacja towarzyska). Liczyli także na to, że gdy zaakceptują doktrynę katolicką zbliżą swoje życie do wiary. Drugą kategorię tworzą świadkowie wiary (18%). Są to najstarsi, najbardziej religijni uczestnicy ŚDM, którzy chcieli uczestnicząc w liturgii, poczuć wspólnotę wiary i dzielić się nią z innymi młodymi (ewangelizować). Jednocześnie jednak nie oczekiwali żadnych korzyści dla siebie. Podobni liczebnie są szukający prawdy (17%), czyli 20-latkowie, którzy nie wykazują wysokiej religijności. Chcieli oni, poprzez katechezy pogłębić swoją wiarę indywidualną i poznać naukę Kościoła. Kolejna kategoria młodzieży to potrzebujący afiliacji (13%). Są to osoby w każdym wieku, ale jeszcze niesamodzielne życiowo, prezentujące wysoki poziom praktyk religijnych. Ta młodzież, ponieważ miała szczególną potrzebę przynależności, chętnie odpowiadała na zaproszenie innych i miała szczególne oczekiwania religijne i wspólnotowe. Najmniej liczni okazali się uczestnicy święta (12%). Są to najmłodszy i jednocześnie i najbardziej wątpięcy ludzie, którzy na ŚDM chcieli dobrze się bawić na wielkiej imprezie młodzieżowej, w której poznają nowe miejsca i ludzi. Wyróżnionych pięć kategorii młodzieży, która uczestniczyła w ŚDM stanowi przegląd ludzi młodych, którzy na co dzień są pierwszymi odbiorcami duszpasterstwa młodzieżowego.

Podsumowując analizowane badania warto podjąć próbę zaproponowania postulatów pastoralnych. Odwołując się do ukazanych na początku warunków uczestnictwa, spróbujemy przełożyć je na konkretną duszpasterską posługę wobec młodzieży. Przede wszystkim, widać wyraźnie, że cechą charakterystyczną okresu młodości jest potrzeba sprawdzenia się, odkrywania swoich możliwości, brania odpowiedzialności w warunkach

bezpiecznych. Duszpasterstwo, jako jedno ze środowisk socjalizacyjnych, może i powinno pomóc stawać się dojrzałym, dawać dostęp do dóbr deficytowych w ich życiu, jak wspólnota, wiara, wysoka kultura. Szczególnie istotny jest tu aspekt wspólnotowy, który zdaje się, przebiegał w wielu wypowiedziach uczestników ŚDM. Młodzi zobaczyli, że wiara ma charakter wspólnotowy, a nie prywatny. Chcą więc uczestniczyć w Kościele, a nie być Jego członkami. Dlaczego akurat w Kościele? Między innymi dlatego, że do tego byli wychowywani. Ale przede wszystkim dlatego, że Kościół jest jedną z niewielu instytucji, która może im zaoferować coś stabilnego i jakościowo dobrego. Duszpasterstwu trzeba więc jasnych reguł funkcjonowania, w których młody człowiek nie tylko będzie członkiem, czyli będzie brał udział. Duszpasterstwo powinno być miejscem, w którym młody człowiek będzie miał poczucie twórczego włączenia, czyli partycypacji we wspólnotę, żyjącą świadectwem fascynacji Jezusem. Dopiero taka perspektywa otwiera na pełne uczestnictwo młodzieży w Kościele.

Streszczenie

Artykuł jest próbą podsumowania analiz i wniosków z badań empirycznych przeprowadzonych wśród młodzieży zgromadzonej na spotkaniu w Krakowie. Wyłaniający się z badań stosunek młodych ludzi do wiary czy oczekiwania wobec Kościoła stanowią przesłanki do stworzenia obrazu młodzieży, która jest odbiorcą działalności duszpasterskiej. Na wstępie autor przybliża metodologię poczynionych badań socjologicznych, a następnie przechodzi do analizy ich wyników. Zwraca uwagę na kwestie takie jak religijność młodzieży i jej aprobaty dla Kościoła, socjalizacja religijna; motywy, oczekiwania i korzyści związane z ŚDM, ocena ŚDM, motywacje wolontariuszy ŚDM i obraz samych siebie. W ostatniej części artykułu, w nawiązaniu do przeanalizowanych wyników badań, przedstawia wnioski, które pokażą obraz młodzieży uczestniczącej w życiu Kościoła w Polsce. Mogą być także podpowiedzią pastoralną, jakie ma ona oczekiwania i jak wobec nich powinno odpowiadać duszpasterstwo tej grupy odbiorców postrzeganych jako „nadzieja Kościoła”.

Słowa kluczowe: katecheza młodzieży, Światowe Dni Młodzieży, religijność młodzieży, duszpasterstwo młodzieży, młodzież a Kościół.

THE YOUTH IN THE LIGHT OF STUDIES CONCERNING PARTICIPANTS OF WORLD YOUTH DAY IN KRAKOW

Summary

The article is an attempt to summarise the analyses and conclusions based on empirical studies conducted among the youth congregated in the meeting in Krakow. The emerging view from the research is that young people's attitude towards faith or expectations of the Church constitute reasons for creating a view of the youth who are recipients of priestly activity. At the outset, the author brings closer the methodology of already made sociological studies followed by the analysis of the results. The author draws attention to the issues such

as the religiousness of the youth and its acceptance of the Church, religious socialization; motifs, expectations and benefits of WYD, the assessment of WYD, the motivation of WYD volunteers and an image of ourselves. In the last part of the text, the conclusions are drawn with regard to the analysed results of the research. These conclusions will reveal an image of the youth that take part in the life of the Church in Poland. They can also be a pastoral prompt which shows the expectations of the youth and their view on the adequate ministry addressed to this target audience viewed as "the hope of the Church".

Keywords: youth catechesis, World Youth Day, religiousness of the youth, youth ministry, young people and the Church

RIASSUNTO

L'articolo è un tentativo di riassumere le analisi e le conclusioni della ricerca empirica condotta tra i giovani riuniti in occasione della Giornata Mondiale della Gioventù a Cracovia. Atteggiamento alla fede dei giovani, che emerge dalla ricerca, e le loro aspettative permettono di creare un'immagine di gioventù, che è il destinatario di attività pastorale. All'inizio, l'autore introduce la metodologia degli studi sociologici condotti, e poi procede per analizzare i loro risultati. Richiama l'attenzione su temi come giovanile atteggiamento alla religione e la sua approvazione per la Chiesa, la socializzazione religiosa; motivazioni, aspettative e benefici della GMG, la valutazione della GMG, volontari della GMG e la loro motivazione e immagine dei loro stessi. Nell'ultima parte dell'articolo, in riferimento ai risultati analizzati, vanno presentate le conclusioni che mostrano l'immagine dei giovani che partecipano alla vita della Chiesa in Polonia. Possono anche essere indizio pastorale nel riferimento alle aspettative di questi giovani e come dovrebbero risponderci alla cura pastorale di quelli che sono percepiti come „la speranza della Chiesa”.

Parole chiave: catechesi giovanile, Giornata mondiale della gioventù, religiosità giovanile, pastorale giovanile, gioventù e Chiesa

BIBLIOGRAFIA

Jan Paweł II, *Przekroczyć próg nadziei*, Lublin 1994.

Jan Paweł II, *Spotkanie z młodzieżą. Santiago de Compostela – Monte del Gozo*, w: *Podręcznik pokolenia JP2. Ojcowskie słowo do młodych świata, Polski i Lednicy*, Poznań 2008, s. 437-447.

Babbie E., *Podstawy badań społecznych*, Warszawa 2009.

Lisek-Michalska J., *Badania fokusowe. Problemy metodologiczne i etyczne*, Łódź 2013.

Mariański J., *Sekularyzacja, desekularyzacja, nowa duchowość*, Kraków 2013.

Rapley T., *Analiza konwersacji, dyskursu i dokumentów*, Warszawa 2010.

Siuda P., *Ankieta internetowa: zalety i wady – rekapitulacja*, w: red. P. Siuda, *Metody badań online*, Bydgoszcz 2016, s. 28-81.